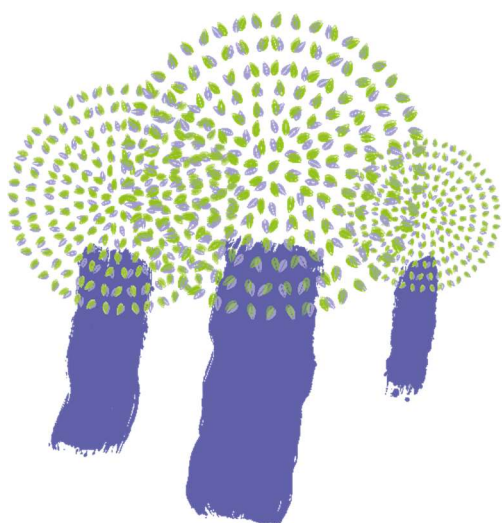

OPENBARE BASISCHOOL

DE WILGEN

BURGERSCHAP

OBS De Wilgen, Vlijmen

Voorjaar 2026

Inleiding

Als onderwijsinstelling voor primair onderwijs hebben wij de taak en zijn wij wettelijk verplicht volgens de richtlijnen van de inspectie aan burgerschapsvorming van onze leerlingen bij te dragen, zodat zij actieve burgers worden die meedoen aan de samenleving en een positieve bijdrage leveren.

In dit document staat beschreven wie wij zijn, van visie en bouwstenen tot aan concrete informatie over onze leerling-populatie. We maken de koppeling tussen dit beeld en (onze visie op) burgerschap. Net als een koppeling met de bewijzen van Stichting Scala. Doelen en domeinen staan uitgewerkt, maar ook wat de opbrengsten zijn en hoe we dit monitoren. Evenals hoe we überhaupt de ontwikkeling van burgerschap meten binnen de school.

Inhoud

Inleiding.....	2
Algemeen: wie zijn wij?	5
Vol vertrouwen de wereld in!	5
Gemotiveerde en betrokken leerlingen.....	5
Bouwstenen	5
Voorwaarden	5
Wat ons hierin helpt	5
Fides	5
Leerpleinen	6
Thematisch leren	6
Digitale geletterdheid	6
MijnRapportFolio	6
Executieve functies	6
Leerling- & ouderpopulatie.....	7
Demografische gegevens	7
Schoolweging en spreidingsgetal.....	7
Populatiekenmerken.....	7
Maatschappelijke thema's.....	7
Geloofsovertuigingen.....	8
Resultaten doorstroomtoets.....	8
Uitstroomadviezen.....	8
Leerlingenzorg.....	8
Koppeling met landelijke trends	8
Ouderbehoefte	8
Kansen.....	9
Koppeling met naar burgerschap.....	9
Visie op burgerschap.....	10
Respect, begrip & samenwerking	10
(Zelf)bewustzijn.....	10
Constructieve bijdrage	10
Koppeling visie Stichting Scala	11
Doelen & domeinen	11
Kerndoelen.....	11
1. Kennis en respect voor basiswaarden van de democratische rechtstaat	11
2. Sociale en maatschappelijke competenties	11

3. Respect voor verschillen.....	11
Domeinen.....	12
A. Leefomgeving	12
B. Samenleving	12
C. Identiteit	12
D. Cultureel erfgoed.....	12
Opbrengsten en PDCA	12
Wereldse thema's	12
Zelfvertrouwen en sociale vaardigheden	14
Verantwoordelijkheid nemen	15
Begrippen-ABC.....	16
Kunstmenu Het Pieck (incl. atelierdagen).....	16
Atlantis	16
Bewaarde Land.....	16
Blink.....	16
Dikke Data show	16
Feestdagen NL.....	16
Kamp Vught.....	16
Kinderboekenweek	16
Klokhuis	17
Musical	17
Rijksmuseum	17
Taaljacht.....	17
Themaweeek 'lentecriebels'	17
Verkeerslessen/-examen	17
Week tegen Pesten	18
Hoe meten wij burgerschap?	18

Algemeen: wie zijn wij?

Vol vertrouwen de wereld in!

OBS De Wilgen heeft haar naam te danken aan de wilgenboom; een boomsoort die in verband wordt gebracht met 'dromen', 'kunstzinnige inspiratie' en 'tovenarij'. De wilg is een boom van onweerstaanbare kracht van wedergeboorte. Het geloof van vandaag de dag is nog altijd hierop gebaseerd. Het is onze missie om leerlingen van OBS De Wilgen vol vertrouwen de wereld in te sturen!

Gemotiveerde en betrokken leerlingen

'Leren mag leuk zijn', daar zijn wij van overtuigd. Hierdoor raken kinderen namelijk gemotiveerd en betrokken. Daarbinnen kennen we de volgende bouwstenen.

Bouwstenen

- Kennisoverdracht en onderzoekend, bewegend & spelend leren zijn met elkaar in balans.
 - Bewegen heeft een positief effect op het zelfvertrouwen, zelfbeeld en sociaal gedrag.
 - Ervaringsleer; dit stimuleert kinderen meerdere zintuigen tegelijk te gebruiken, waardoor leerstof beter in het geheugen opgeslagen wordt. Deze wordt namelijk gekoppeld aan een ervaring van zelf ontdekken, bedenken en beleven.
- Kritisch- & probleemoplossend (na)denken bevorderen door vragen en opdrachten aan te bieden waarbij analyseren, evalueren en creëren centraal staan. We ontlokken discussie en stimuleren zelfstandigheid in de zoektocht naar informatie.
- Burgerschap; kinderen vaardigheden leren die helpend zijn binnen deze maatschappij, en helpen hun eigen identiteit steeds beter te leren (her)kennen. Daarmee bewustzijn stimuleren voor wat betreft kansen en uitdagingen van de tegenwoordige tijd.

Voorwaarden

- Wij bieden onderwijs op maat voor elke leerling op het niveau van instructie en verwerking. Ieder kind is anders en kent een andere leerbehoefte.
- Betekenisvolle en inspirerende omgeving.

Wat ons hierin helpt

Fides

'Fides' betekent 'vertrouwen in jezelf'. De Fides-methodiek geeft via praktische en zichtbare manieren inzicht in jezelf en je omgeving, zodat je deze kan ontwikkelen. Hiervoor worden alledaagse symbolen ingezet. Wij werken met een startkring aan het begin van de dag, die de sociale emotionele ontwikkeling en groepsvorming bevordert. Hierdoor is er aandacht voor het individuele kind en de plek van het kind in de groep en wordt de communicatie en samenwerking van kinderen getraind. Hetzelfde geldt voor de evaluatiekring; reflecteren op wat je geleerd hebt en hoe je dat geleerd hebt. Welke manier van leren past je het best en hoe kan je jouw talenten goed inzetten? Denksleutels, met daarop een vraag of opdracht, zetten aan tot creatief, analytisch en praktisch denken.

Groepen krijgen preventief en structureel groepstrajecten aangeboden in dit kader. Dagelijks worden Fides-symbolen ingezet om situaties te analyseren, met name de eigen bijdrage en kansen. Op teamniveau worden het gedachtegoed ingezet tijdens intervisie, en in de dagelijkse praktijk. Fides is de voertaal binnen OBS De Wilgen als het gaat om eigen welzijn & handelen en omgang met elkaar.

Leerpleinen

Onze leerpleinen stimuleren kinderen om op andere manieren te leren dan uit een (methode)boek; ze bewegen en spelen tijdens het leren. Er wordt gewerkt met diverse materialen die de nieuwsgierigheid en ervaringsleer bij kinderen stimuleert. Wij werken met een leesplein, taalplein en rekenplein. Deze pleinen dragen bij aan het ervaren van plezier, rust, inspiratie en dynamiek.

Thematisch leren

We werken themagericht; met name bij de wereld-oriënterende en creatieve vakken wordt vanuit het thema aangeboden. De methodeboeken dienen hierbij als bronnenboek, en de leerkracht neemt een coachende rol aan. Leerlingen presenteren telkens hun project(en), zowel inhoudelijk als wat betreft hun persoonlijke ontwikkeling en vaardigheden.

Digitale geletterdheid

Leerlingen moeten kritisch en actief kunnen functioneren in onze mediarijke samenleving, en begeleid worden om hun talenten op digitaal vlak te kunnen ontplooien. Ofwel, digitaal burgerschap; kinderen leren hoe ze op internet kunnen zoeken, informatie op waarde kunnen schatten en de mogelijkheden van digitale technologie benutten.

MijnRapportFolio

In plaats van een papieren rapport 3x per schooljaar, hebben wij ervoor gekozen om te werken met een digitaal portfolio waar zowel ouders als de kinderen zelf de (talent)ontwikkeling te allen tijden kunnen inzien en volgen. Wij werken met MijnRapportfolio. In dit portfolio staat het kind centraal; wie ben jij? Waar liggen jouw interesses en wat zijn jouw talenten? Hoe leer jij en hoe ga jij te werk? Hoe verloopt jouw ontwikkeling en waar liggen er nog kansen voor verbetering? Door middel van persoonlijke doelen worden kinderen eigenaar over hun ontwikkelproces ten behoeve van intrinsieke motivatie en betrokkenheid. Een groeiend document dat wordt samengesteld door zowel de leerkrachten als de kinderen.

Executieve functies

Executieve functies zijn alle regelfuncties in de hersenen, een soort van dirigent. Ze helpen je om activiteiten te doen, te plannen en problemen op te lossen. Binnen het onderwijs is het belangrijk dat er aandacht is voor het proces 'leren leren'. Wat gebeurt er allemaal in het brein, hoe werkt dat bij jou, hoe kun je daar zelf invloed op hebben en passende keuzes bij maken?

We werken hierbij samen met Expertisecentrum 'De Kracht', in de vorm van de klassentraining 'executieve functies'. Het doel hiervan is dat leerlingen zichzelf beter leren kennen en meer tools krijgen om zichzelf aan te sturen. Gedurende 12 lessen leren zij vaardigheden ten behoeve van aandacht, planning, werkgeheugen, doel- en taakgericht gedrag. Leerlingen krijgen dus meer inzicht in hun leergedrag. Ook leerkrachten leren over het leergedrag van de leerlingen en kunnen hierdoor eerder doelgericht de juiste ondersteuning bieden.

Als metafoor maken we gebruik van de telefoon. De taal van de telefoon zorgt namelijk voor eenduidige, duidelijke begrippen die door iedereen binnen de school toegepast worden. Hierdoor worden moeilijke processen bespreekbaar en leren leerlingen daar ook gedrag aan te koppelen. Iedere app zet een executieve functie centraal.

Leerling- & ouderpopulatie

Demografische gegevens

(Bron: allecijfers.nl)

Het woningaanbod bestaat hoofdzakelijk uit koopwoningen (circa 73 %). Gemiddelde woningprijzen liggen rond de €528.000–€545.000, wat duidt op een gemiddelde tot bovengemiddelde woningmarkt voor Brabantse context. Volgens oudere CBS-gegevens (lokale buurtdata) is het aandeel inwoners met een niet-westerse achtergrond relatief laag (~5 %) en met westerse achtergrond rond 7 %. Slechts 1,2 % van de inwoners in Vijfhoeven leeft onder de armoedegrens (landelijk 3-4%) en circa 2,9 % tot 3 % liggen tot 25–120 % boven deze grens.

De wijk Vijfhoeven kent een gemiddeld tot licht bovengemiddeld inkomen, 35% hoger opgeleid, weinig armoede en overwegend koopwoningen.

Het opleidingsniveau is als volgt opgedeeld: 21,8 % praktisch onderwijs, 42,7 % middelbaar onderwijs, 35,5 % = theoretisch / hoger onderwijs. Relatief gezonde verdeling met flink aandeel middelbaar en hoger opgeleid.

Schoolweging en spreidingsgetal

Een schoolweging van 28,18 en een spreidingsgetal van 6,28 laat zien dat OBS De Wilgen een samenstelling van leerling-populatie kent die relatief dicht bij het landelijk gemiddeld ligt, enigszins naar de lagere kant qua complexiteit van achtergrondfactoren. Dit laat zien dat de leerlingen thuis gemiddeld genomen gunstige gezinskenmerken hebben vergeleken met scholen met hogere weging, bijvoorbeeld meer ouders met hogere opleiding of stabielere sociaaleconomische omstandigheden. Ook laat dit zien dat de thuiskenmerken van de leerlingen onderling gemiddeld dicht bij elkaar liggen. Dit vraagt een gemiddelde mate van onderwijs op maat.

Populatiekenmerken

OBS De Wilgen kent een sociaal gemengde populatie. Er zijn leerlingen uit relatief kansrijke milieus, maar ook leerlingen met meer risicofactoren. We kennen dus een redelijk heterogene populatie, ondanks dat het gemiddelde 'regulier' is.

Onze eigen scores -groot middengebied van VMBO-T/HAVO, redelijke uitstroom naar HAVO/VWO of VWO, weinig scores aan onderkant-, en observaties passen bij het gegeven dat we een gemiddelde schoolweging kennen, een middenklasse wijk zijn met een gemengde populatie. De wisselende scores in 2F passen bij een school met een spreiding van 6,09.

Maatschappelijke thema's

Onder onze populatie zien we met name de volgende maatschappelijke thema's terugkomen: social media, welbevinden en (sociale) veiligheid, NT2 leerlingen, lerarentekort, opvoeden en klimaat & milieu. Didactisch handelen heeft steeds meer aandacht nodig. Kinderen en ouders ontdekken de online wereld, waar risico's aan kleven. Waar mensen elkaar ontmoeten ontstaan steeds vaker uitdagingen op het gebied van de omgang met elkaar, ook op OBS De Wilgen. Door geopolitieke ontwikkelingen kennen we instroom vanuit migratie. Er is een landelijk tekort van leerkrachten, ook in de zuidelijke regio van het land. Met alle dagelijkse dynamieken en uitdagingen, wordt opvoeden voor veel ouders steeds lastiger. Niemand ontgaat de risico's van klimaatverandering, ook onze populatie leerlingen en ouders maken zich daar zorgen over.

Geloofsovertuigingen

Voorjaar 2025 hebben we in beeld gebracht welke rol 'geloof' speelt binnen de gezinnen, waarvan de kinderen bij ons op school zitten. 63% geeft aan geen tijd en aandacht te besteden aan geloof, 22% het christelijke geloof (20% Katholiek, grotendeels niet meer praktiserend, 2% Protestant), 7% Islam, 3% Jehova. Hindoeëstan, Boeddhisme, Spiritueel agnosticisme en Humanistiek allemaal 1%. 13% van deze ouders is bereid mee te helpen in het verzorgen van onderwijs op dit vlak.

Hieruit trekken wij de conclusie dat er een diversiteit aan achtergronden in onze school aanwezig is, met christelijk als grote meerderheid. Ouders staan ervoor open dat kinderen leren over elkaars achtergrond en bereid zich hiervoor in te zetten.

Resultaten doorstroomtoets

Deze laten zien dat onze populatie leerlingen wat betreft taal minder ontwikkeling dan de jaren ervoor laten zien. Dit heeft mogelijk te maken met het feit dat in 2024-2025 de overstap is gemaakt van een (zeer) verouderde methode naar een nieuwe. Dit geldt ook voor rekenen. Lezen is gelijk gebleven en stevig boven het landelijk gemiddelde. Deze resultaten zijn conform de verwachting, waarbij we aandacht moeten blijven houden voor rekenen. Middels ons handelen halen we er op dit moment uit wat erin zit.

Uitstroomadviezen

Gemiddeld genomen over de afgelopen drie jaren adviseren wij 14% naar het VWO uit te stromen, evenals 19% naar HAVO-VWO, 38% naar VMBO-T/HAVO, 22% naar VMBO-K/-T, 5,5% naar VMBO-B/-K en 1,5% naar PRO/Basis.

Leerlingenzorg

Onze zorgleerlingen hebben problemen op gebied van: moeilijk lerend, neuro-diversiteit, opvoedvraagstukken, TOS problemen, vertraagde ontwikkeling motoriek en taal/spraak en hoogbegaafdheid. Onze zorgleerlingen zijn een afspiegeling van onze populatie. We kennen een relatief kleine groep zorgleerlingen, met een diversiteit aan problematieken en passend bij landelijke trends.

Koppeling met landelijke trends

Landelijke trend volgens de inspectie van het onderwijs is bijvoorbeeld dalende motivatie, kortere spanningsboog, betere differentiatie op scholen, behoefte aan structuur, opvoedvraagstukken, etc. Dit is een trend die wij ook observeren. Vanuit deze ervaringen hebben we gekozen voor leerpleinen ten behoeve van bewegend en spelend leren, speerpunt differentiatie (met opleidingstraject), coaching leerkrachten op het gebied van klassenmanagement en Fides.

Ouderbehoefte

Uit de oudertevredenheidsvragenlijst WMKPO van december 2025 blijkt dat ouders het belangrijk vinden dat school hen betreft bij de inrichting van het onderwijs voor hun kind(eren); bijvoorbeeld vragen naar hun beleving, verwachtingen en informeren over ambities. De uitslag laat tevens zien dat ouders vertrouwen op wat we in de praktijk neerzetten: communiceren leerkrachten, uitvoering leertijd, pedagogisch en didactisch handelen, actieve rol leerlingen. Hieruit maken wij op dat ze met name op overstijgend niveau in contact willen staan en vertrouwen hebben in hoe we de operatie wegzetten.

Ouders geven aan uitdagingen te kennen in de opvoeding en stellen ondersteunde vragen op dit vlak. Ook bij thema's als 'overprikkeling' en 'schoolmotivatie' geven zij aan hulp te wensen.

Kansen

1. (Verdere) ontwikkelpotentie, bij zowel leerlingen als ouders.
2. Leerlingen krijgen een divers aanbod voor wat betreft achtergronden medeleerlingen en dus een breder beeld van de samenleving, en begrip voor elkaar.
3. De maatschappelijke onderwerpen zijn al in beeld qua urgentiebeleving en inrichting. Monitoring en finetunen mogelijk.
4. Na overstap van zeer verouderde methodes naar nieuwe methodes zouden resultaten (weer) moeten verbeteren. Ook vanwege inzet speerpunt 'differentiatie'.
5. Mate van zorg is behapbaar mét juiste middelen.
6. Ouders willen graag op de hoogte zijn van plannen + de borging ervan. Ouderbetrokkenheid.

Koppeling met naar burgerschap

Burgerschap is voor ons de actieve deelname en betrokkenheid van inwoners bij de samenleving en de vormgeving daarvan. Het omvat het kennen van rechten en plichten, respect voor democratische waarden (vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit) en het vermogen om met verschillen om te gaan. Het doel is actief functioneren in een democratische rechtsstaat.

Demografische gegevens, schoolweging & -spreiding, populatiekenmerken, maatschappelijke thema's, onderwijsresultaten, doorstroomgegevens, leerlingenzorg, koppeling met landelijke trends en ouderbehoefte hebben invloed op de invulling van ons burgerschapsonderwijs. Invloed op de vaardigheden die wij leerlingen aanleren in dit kader, evenals het vermogen om kritisch na te denken en kennis overbrengen. Kansen, zoals eerder benoemd, werken hierin bevorderend. De ervaring leert dat het loont om met onze leerling-populatie te werken aan onderwerpen en hun eigen ontwikkeling. We zetten daarom in op het verkennen van werelden die anders zijn dan die van jezelf en maatschappelijke uitdagingen. We betrekken ouders daarbij.

Zoals eerder genoemd, staat bij ons het gedachtegoed van Fides centraal om het zelfvertrouwen te stimuleren, evenals de emotionele ontwikkeling, reflecterend vermogen op eigen gevoel/handelen en dus je aandeel in de groep. We werken in dit kader tevens thematisch aan wereld-georiënteerde vakken en bieden digitale geletterdheid aan, zodat kinderen wegwijs worden in de online wereld. Om dit alles mogelijk te maken helpen we kinderen hun executieve functies te ontwikkelen, zodat ze activiteiten kunnen doen, plannen en problemen oplossen.

We benutten de eerder genoemde kansen als volgt:

1. Blijven werken aan differentiatie, en dus onderwijs op maat.
2. De achtergronden van leerlingen te koppelen aan beleid 'geloven'.
3. Beleid te schrijven op de aanwezige maatschappelijke thema's:
 - i. Sociale media: protocol voor en gekoppeld aan leerlijn 'digitale geletterdheid'
 - ii. Welbevinden & (sociale) veiligheid: structureel en dagelijks inzetten van het Fides-gedachtegoed, metingen in dit kader + vervolgenterventies inrichten, casuïstiek structureel bespreken aan de hand van intervisie, inzet intern vertrouwenspersoon en antipest-coördinator.
 - iii. Er is beleid geschreven aangaande de aanname en bedienen van NT2-leerlingen, inclusief opleiden van leerkrachten.
 - iv. Er is een afsprakenkaart voor de uitdaging 'lerarentekort': hoger liggend doel en afspraken in de uitvoering. Deze wordt in de uitvoering gevolgd.
 - v. Voor wat betreft de opvoedingsuitdagingen worden ouders uitgenodigd voor GGD-thema-avonden in dit kader. Het gedachtegoed van Fides zetten we in,

en betrekken daar ook ouders bij. Er staan themaweken in dit kader op de jaarkalender.

4. De nieuwe methodes zijn ingevoerd. Op dit moment wordt de basisuitvoering ervan gemonitord en later geëvalueerd. Hierna wordt onderwijs op maat hier steviger op ingericht. Mogelijk volgt er nog extra training.
5. Vanwege het feit dat we een pilotschool zijn voor inclusief onderwijs, hebben we in kaart gebracht wat onze visie hierop is en wat wij nodig achten in het team en voor wat betreft faciliteiten. Dit om de zorg in dit kader goed te kunnen organiseren. De inrichting van volgt.
6. Middels maandelijkse nieuwsbrief informeren wij ouders over onder andere uitkomsten metingen, onderwijsresultaten, ontwikkeling speerpunten. We werken samen met de medezeggenschapsraad en de oudervereniging. Tevens sturen we wekelijks een inkijkje in de groep naar ouders, houden we ouderavonden en oudergesprekken en staan we buiten bij aanvang van de lesdag.

Visie op burgerschap

Met bovenstaande leren we kinderen over bijvoorbeeld democratie en respectvol omgaan met diversiteit. Het is voor ons een samenlevingsideaal, waarbij we van problemen in de samenleving groeien naar goed burgerschap, van een beeld over elkaar naar samenleven mét elkaar.

Respect, begrip & samenwerking

Wij zijn een openbare basisschool, waarbij we een veilige en respectvolle omgeving voor iedereen hoog in het vaandel hebben staan. Een plek waar iedereen zijn of haar eigen identiteit kan vormgeven. Een omgeving waarin leerlingen vrijuit kunnen spreken over hun overtuigingen, zonder angst voor discriminatie of pesterijen. Samen streven we naar begrip en samenwerking, ongeacht religieuze of levensbeschouwelijke achtergrond.

(Zelf)bewustzijn

Wij geloven in onderzoekend ontdekken, bedenken, beleven en dus leren, dus ook op zoek naar je eigen 'ik' en daardoor steeds meer bewust worden van de persoonlijke kansen en bedreigingen die daarbij komen kijken. Dit bevordert het zelfvertrouwen, zelfbeeld en sociaal gedrag. Hiermee ontlokken we discussie en stimuleren we zelfstandigheid.

Constructieve bijdrage

Het is onze overtuiging dat je actief, positief en oplossingsgericht bij te dragen hebt aan de maatschappij waarin je je begeeft. Het goed doen voor een ander en voor het geheel.

Koppeling visie Stichting Scala

Stichting Scala hanteert de volgende kernwaarden:

- Partnerschap
- Ondernemerschap
- Ontwikkelingsgericht

Met burgerschap sluiten wij hierop aan. Wij stimuleren namelijk samenwerkingen, zien kansen, benutten deze en zijn gericht op groei. Dit laten wij zien in met name onze concrete initiatieven. Zie verderop in het document voor meer concrete informatie. Hier alvast enkele voorbeelden:

- Ons lesaanbod, de hedendaagse methodes en leerlijn 'digitale geletterdheid', stimuleert zowel de ontwikkeling, als de samenwerking en het ondernemerschap. Ondernemerschap in de zin van het doen van projecten en verzorgen van presentaties. Daar is creativiteit, durf en samenwerking voor nodig.
- Fides stimuleert de samenwerking, het zien van kansen en dus de ontwikkeling.
- Beleid 'geloofsovertuigingen' stimuleert eveneens de samenwerking, want als je meer over de ander te weten komt creëert dat verbinding. Vervolgens stimuleert dat dan weer het benutten van kansen, en dus ook de ontwikkeling.

Doelen & domeinen

Binnen 'burgerschap' ontwikkelen we kennis, vaardigheden en houdingen die bijdragen aan de sociale cohesie, ofwel omgaan met elkaar en bijdragen aan het groter geheel en de democratie. Wij willen in dit kader een oefenplaats zijn voor kinderen, en willen met hen werken aan de volgende kerndoelen, binnen de genoemde domeinen.

Kerndoelen

1. Kennis en respect voor basiswaarden van de democratische rechtstaat

Wij leren onze leerlingen wat basiswaarden als vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit betekenen, wat de impact van het wel en niet respecteren van deze waarden is en hoe dit tot uiting te brengen.

2. Sociale en maatschappelijke competenties

Wij leren onze leerlingen interpersoonlijke vaardigheden te ontwikkelen, zoals samenwerken, communiceren, inleven en kunnen inleveren op je eigen belangen.

3. Respect voor verschillen

Wij leren onze leerlingen over de verschillen in de wereld (godsdienst, levensovertuiging, politieke voorkeur, afkomst, geslacht, handicap, geaardheid), en waarom zij gelijke gevallen als gelijken moeten behandelen.

Domeinen

Bovenstaande doelen richten zich op de volgende domeinen:

A. Leefomgeving

Dit is alles wat er om je heen is, zowel de natuur als alles wat door de mens is gecreëerd. De omgeving waar mensen, dieren en andere organismen leven, wonen, werken, recreëren. Waar lucht, water en natuur, maar ook door de mens gemaakte structuren als gebouwen, infrastructuur, landschappen en cultureel erfgoed, ruimte innemen. Samen een goede leefomgeving welzijn, gezondheid en sociale interactie creëren.

B. Samenleving

Dit is een brede groep mensen met gezamenlijke gewoonten, instellingen, activiteiten en interesses. Bewust ervan zijn dat een groep mensen die samenleeft gedeelde een cultuur heeft en afhankelijk is van elkaar door middel van onderlinge relaties en interacties.

C. Identiteit

Dat is wie je bent, hoe je denkt en wat je belangrijk vindt. Leren na te denken over, te voelen en te ervaren wie je bent, afgestemd op je eigen beleavingswereld/leeftijd.

D. Cultureel erfgoed

Dit is wat door vorige generaties is gebouwd, gemaakt of aangepast en we graag willen behouden. Tastbare zaken, zoals monumenten, archeologische vondsten, kunst en gebouwen, en niet-tastbare zaken, zoals tradities, gewoonten, feesten en dialecten, die mensen uit het verleden hebben overgeleverd en die een belangrijke culturele waarde hebben. Deze nalatenschap geeft huidige en toekomstige generaties een beeld van het verleden, draagt bij aan de culturele identiteit en biedt een referentiekader voor de samenleving.

Opbrengsten en PDCA

We koppelen concrete initiatieven aan bovenstaande doelen en domeinen, verdeeld in:

- Wereldse thema's
- Zelfvertrouwen & sociale vaardigheden
- Verantwoordelijkheid nemen

Ook benoemen we hoe we deze initiatieven borgen in het proces en het resultaat monitoren.

Wereldse thema's

INITIATIEF	PDCA
<u>Methodes</u> We werken met methodes waarin elementen van burgerschap, en dus wereldse thema's, zijn geïntegreerd. Denk aan Blink, Taaljacht en Atlantis. • Doel(en): 1, 2 en 3 • Domein(en): A, B, C en D	Naast het monitoren van de leeropbrengsten middels voortgangstoetsen, presentaties, werkstukken en dergelijke, worden de methodes elkaar geëvalueerd door IB/directie, in samenwerking met het team en/of werkgroep.
<u>'Geloofsovertuigingen'</u> De zeven grote stromingen komen jaarlijks in elk leerjaar aan bod in een gepaste week, middels een concrete les. • Doel(en): 1, 2 en 3 • Domein(en): A, B, C en D	Beleid is in 2024-2025 geschreven. De werkgroep rolt het concrete onderwijs voor het eerst dit schooljaar uit. Eind van dit schooljaar voeren zij een eerste evaluatie uit en stellen zij waar nodig/gewenst bij.

<u>Cultuurwerkgroep</u> Kinderboekenweek, atelierdagen (kunstmenu), Rijksmuseum, groot project (maatschappelijke thema schoolbreed), kamp Vught, musical, kunstmenu 't Pieck. • Doel(en): 1, 2 • Domein(en): A, B, C, D	De werkgroep peilt jaarlijks de teambehoeften en richt het programma in.
<u>Feestdagen</u> Wij nemen actief deel aan de feestdagen in het kader van de gebruiken van de Nederlandse samenleving. • Doel(en): 1, 2, 3 • Domein(en): A, B, C, D	Dit staat standaard op de jaarkalender. Deze worden ingericht, georganiseerd en geëvalueerd door een werkgroep.
<u>Actualiteiten</u> Klokhuis, v.a. groep 6 Jeugdjournaal, Dikke Data Show. • Doel(en): 1, 2, 3 • Domein(en): A, B	Deze programma's worden jaarlijks in het team geëvalueerd.
<u>Uitstapjes</u> Naast musea (Rijksmuseum, Kamp Vught) gaan wij naar pretparken, 't Pieck en andere bezienswaardigheden. • Doel(en): 2 • Domein(en): A, B, C	Standaard op de jaarkalender, en dus ook jaarlijks evaluatie.
<u>Mediawijsheid</u> Leerlijn digitale geletterdheid; we leren leerlingen bewust te bewegen in de digitale wereld en er kritisch naar te kijken. • Doel(en): 1, 2 en 3 • Domein(en): A, B, C <u>Mediamasters</u> We doen in de midden- en bovenbouw mee aan MediaMasters, een interactief spel dat kinderen leert omgaan met de kansen en gevaren van digitale media. Tijdens de jaarlijkse Week van de Mediawijsheid spelen klassen samen en tegen elkaar om de titel 'Meest mediawijze klas van Nederland' te winnen door 'bits' te verdienen met hun kennis over onderwerpen als online veiligheid, nepnieuws, en privacy. <u>Mediawijsheid i.r.t. seksuele-/relationele vorming</u> In groep 8 integreren we seksuele-/relationele vorming en mediawijsheid, met als doel ze weerbaarder te maken, respect voor grenzen te bevorderen en hen te helpen veilig online relaties aan te gaan.	Wij ontwikkelen op dit moment een doorgaande leerlijn op gebied van digitale geletterdheid. Hier is een werkgroep voor ingericht. Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken. Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.
<u>Democracy</u> Dit educatief rollenspel vindt plaats in groep 8. Leerlingen nemen de rol van gemeenteraadsleden aan om samen een fictieve stad te bouwen, met keuzes over gebouwen en voorzieningen, budgetten en de noodzaak om te overleggen en te overtuigen om tot overeenstemming te komen. Het laat kinderen een speelse manier kennismaken met de lokale democratie en de werking van een gemeenteraad. • Doel(en): 1, 2 en 3 • Domein(en): A, B en C	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.
<u>Prinsjesdag</u> We bespreken 'Prinsjesdag', en dus de democratische monarchie, in de groepen. Rondom de derde dinsdag in september komen de belangrijkste plannen van de regering komen aan het licht.	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.

<u>Nieuwskring</u> Dit is een kringgesprek waarbij leerlingen een actueel nieuwsbericht, een artikel uit een krant of een nieuwsitem van het internet bespreken met de klas. Het doel van een nieuwskring is kinderen te leren omgaan met nieuws, hun mening te formuleren, te luisteren, en zich sociaal te gedragen tijdens een gesprek, wat bijdraagt aan hun mediawijsheid en kritisch denkvermogen.	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.
<u>Mad Science</u> Kinderen hebben de mogelijkheid zich in te schrijven voor Mad Science; middels educatieve workshops en naschoolse cursussen wordt de wetenschap tastbaar, spannend en leuk.	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.
<u>HuisjeBoompjeBeestje</u> Dit is een tv-programma voor kinderen (groep 3/4) over de wereld om hen heen (zelf, maatschappij, natuur).	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.
<u>Bevrijdingstour</u> Dit is een initiatief vanuit Stichting Scala met de gemeente Heusden om leerlingen vrijheid te laten ontdekken en beleven in de eigen omgeving. Er worden zoveel mogelijk kernen bezocht, op zoek naar voor de hand liggende verhalen / monumenten. • Doel(en): 1, 2 en 3 • Domein(en): A, B, D	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.

Zelfvertrouwen en sociale vaardigheden

INITIATIEF	PDCA
<u>Fides</u> De Fides-methodiek geeft via praktische en zichtbare manieren om inzicht in jezelf en je omgeving te ontwikkelen. Wij gebruiken dit dagelijks, met de kinderen/groepen en als collega's onderling. • Doel(en): 1, 2, 3 • Domein(en): B, C	Elke twee jaar volgt het team (bij)scholing in dit kader en wordt de afspraken hieromtrent geëvalueerd en waar nodig aangescherpt en/of herzien.
<u>Gedragsprotocollen</u> Voor gewenst en ongewenst gedrag, inclusief gepaste opvolging ervan. • Doel(en): 1, 2, 3 • Domein(en): A, B, C	Deze worden in de praktijk actief ingezet, nadien geëvalueerd en standaard jaarlijks door het team herzien.
<u>Landelijke themaweken</u> We doen mee aan 'de week tegen het pesten' en 'lentekriebels'.. • Doel(en): 1, 2, 3 • Domein(en): B, C	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.
<u>Klimaatschaal en WMKPO</u> Middels wettelijke metingen evalueren we hoe kinderen zich voelen in de groep, dit is een uitkomst van hoe zij met elkaar omgaan én dus de ontwikkeling van hun sociale vaardigheden. De uitkomsten leiden tot specifieke interventies, die op hun beurt bijdragen aan verdere ontwikkeling van burgerschap. • Doel(en): 2, 3 • Domein(en): B, C	Drie keer per schooljaar worden deze metingen afgenomen, geanalyseerd door directie, intern begeleiders en leerkrachten. Er wordt interventies bepaald en weer geëvalueerd in de groepsbesprekingen en gemeten bij de volgende meting.
<u>Schoolkamp</u> Dit is een meerdaagse activiteit, zowel in groep 7 als 8, waarbij leerlingen buiten de reguliere schoolomgeving verblijven en slapen op	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.

een locatie zoals een kampeerboerderij of jeugdherberg. Doel: bevorderen van teamwork, groepsbinding en persoonlijke ontwikkeling door middel van gezamenlijke ervaringen, activiteiten en het leren oplossen van problemen in een nieuwe omgeving. • Doel(en): 2 en 3 • Domein(en): A, B en C	
<u>Meidenvenijn</u> In groep 7 wordt preventief aandacht besteed aan 'meidenvenijn'. Tijdens een gastles door de expert 'sociale veiligheid' van Stichting Scala wordt met de klas gesproken over wat de impact is van het sociale spel waarin meisjes strijden om hun plek in de groep, vaak ten koste van anderen. Dat dit venijnige gedrag niet komt in de vorm van vuisten, maar in de vorm van fluisterende woorden, roddels die rondgaan als een vuurtje, en een ogenschijnlijk vriendelijke glimlach die een dolk in de rug verbergt.	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.
<u>Bureau Halt</u> In groep 8 verzorgt Bureau HALT een gastles over thema's als groepsdruk, online veiligheid, jeugdcriminaliteit, de gevolgen van geweld en het belang van tolerantie en respect. Doel: leerlingen bewust maken van risicogedrag en hen stimuleren tot een veilige en respectvolle samenleving.	Staat op de jaarkalender. Invulling wordt jaarlijks voor- & nabesproken.

Verantwoordelijkheid nemen

INITIATIEF	PDCA
<u>Leerlingenraad</u> Deze bestaat uit leerlingen van groep 5 t/m 8. Zij werken samen met leerlingen uit de onderbouw met als doel school brede projecten te realiseren ten behoeve van welzijnsverbetering van de leerlingen en ons onderwijs. • Doel(en): 2 • Domein(en): A, B	Opbrengsten worden getoetst door MR en directie.
<u>Thema-lessen</u> we richten losse lessen in over taken die je hebt binnen de samenleving: afval opruimen, verkeer, materiaalgebruik, red jezelf, red je vriendje, verkeerslessen/-examen, etc. • Doel(en): 1,2 • Domein(en): A, B	Dit staat op de jaarkalender.
<u>Executieve Functies</u> Middels een methode begeleiden we kinderen in het sturen van hun eigen gedrag, plannen, organiseren en bereiken van doelen. Dus hun dagelijks functioneren, en dus verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun taak. • Doel(en): 2 • Domein(en): A,B	Op dit moment is er een werkgroep ingericht om de borging van deze werkwijze te realiseren.
<u>Jeugdburgemeester</u> In groep 7 vinden de verkiezingen plaats voor de Jeugdburgemeester van gemeente Heusden. Deze vertegenwoordigt de stem van kinderen in de gemeente, is aanwezig bij officiële gebeurtenissen en brengt ideeën van kinderen onder aandacht bij het gemeentebestuur. • Doel(en): 1 en 2 • Domein(en): A, B, C	Hier nemen wij actief aan deel.

Begrippen-ABC

Kunstmenu Het Pieck (incl. atelierdagen)

Dit centrum voor kunsteducatie, onder leiding van professionele kunstenaars, verzorgt lessen die draaien om plezier en het ontwikkelen van creatief talent op het gebied van dans, kunst & design, muziek en theater.

Atlantis

Deze leesmethode laat kinderen meevaren op een ontdekkingsreis met wereldse thema's als bijvoorbeeld beschavingen, onderwaterwereld, sterrenstelsel.

Bewaarde Land

Dit is een educatief programma waarbij leerlingen van groep 5 een sprookjesachtig avontuur beleven in de natuur om zorg, respect en liefde voor de natuur te ontwikkelen. Hier worden zij met verhalen en activiteiten verbonden met de natuurlijke wereld.

Blink

Met deze methode prikkelen we bijvoorbeeld op het gebied van wereldoriëntatie de nieuwsgierigheid bij leerlingen door middel van meeslepende thema's en rijke leermaterialen.

Voorbeelden van themalessen:

- Hoe ga je met spullen om?
- Afval scheiden;
- Omgang buiten omgeving;
- Beplanting/speeltoestellen;
- Gedrag in de gang; rustig lopen, zachtjes praten;
- Samen opruimen, help elkaar; vele handen maken licht werk.

Dikke Data show

De Dikke Data Show is een Nederlands educatief tv-programma voor kinderen (9-12 jaar) over computers, sociale media, algoritmes en online privacy, waarin onderzocht wordt hoe technologie werkt en wat de impact is. Met interactieve experimenten en uitleg. Het is een programma dat kinderen helpt de 'dikke' (grote) wereld van data en internet te begrijpen op een leuke en toegankelijke manier

Feestdagen NL

Nederland kent de volgende officiële feestdagen: Nieuwjaarsdag, Goede Vrijdag, Pasen, Koningsdag, Bevrijdingsdag, Hemelvaartsdag, Pinksteren en Kerstmis.

Kamp Vught

Kamp Vught was een concentratiekamp in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog, gebruikt door de nazi's als doorvoer-, straf- en werkkamp, waar ruim 31.000 mensen werden vastgehouden, waaronder Joden, politieke gevangenen, verzetsstrijders, Roma, Sinti, homoseksuelen en Jehovah's Getuigen. Het functioneerde als een belangrijk tussenstation voor transporten naar andere kampen, maar ook als een plek van immense terreur en mishandeling, met een vrouwenkamp en een speciale SS-kindergevangenis. Nu is het een belangrijk nationaal monument dat de geschiedenis bewaart en herinnert aan discriminatie en vooroordelen

Kinderboekenweek

Dit is een jaarlijks evenement van tien dagen in Nederland dat leesplezier bij kinderen stimuleert, georganiseerd door de CPNB. Tijdens deze week staan kinderboeken centraal, met speciale acties zoals

een gratis Kinderboekenweekgeschenk bij aankoop, een thema-gerelateerd Prentenboek, een themalied van Kinderen voor Kinderen, en activiteiten in bibliotheken, boekhandels en scholen.

Klokhuis

Het Klokhuis is een populair Nederlands educatief jeugdprogramma dat kinderen van ongeveer 7-12 jaar op een leuke manier informeert over de wereld om hen heen, met afleveringen die steeds één onderwerp behandelen, van geschiedenis en wetenschap tot alledaagse zaken. Het programma is een combinatie van nieuwsgierigheid, uitleg en entertainment, gericht op kinderen die meer willen leren over de wereld.

Musical

Onze schoolmusical is een theatervoorstelling door leerlingen van groep 8, en als feestelijke afsluiting van de basisschoolperiode dient. Leerlingen leren hierdoor presenteren, krijgen zelfvertrouwen en werken samen, terwijl ze ook helpen met decor en rekvisieten.

Red je zelf, red je vriendje

Dit programma is gericht op het aanleren van diverse survivaltechnieken, zoals natte en droge reddingen, om in benarde situaties jezelf en anderen te kunnen redden. Het doel is om kinderen bewust te maken van de gevaren van water en ze de kennis en vaardigheden te geven om veilig te kunnen handelen.

Rijksmuseum

Het Rijksmuseum is het nationale museum van Nederland, gevestigd in Amsterdam, dat een uitgebreide collectie Nederlandse kunst en geschiedenis toont, van de Middeleeuwen tot de 20e eeuw, met beroemde meesterwerken zoals Rembrandts 'Nachtwacht' en Vermeers 'Het Melkmeisje'. Het is eigendom van de Nederlandse Staat en biedt een representatief overzicht van de Nederlandse cultuur.

Taaljacht

Methode voor taal, tekstbegrip, spelling en grammatica die kinderen stimuleert om op een realistische en betekenisvol manier de wereld verder te ontdekken, met presentaties, verhalen en verslagen als eindproducten.

ThemawEEK 'lenteKriebels'

Dit is een jaarlijkse landelijke projectweek voor het basis- en speciaal onderwijs, georganiseerd door Rutgers en de GGD'en, waarin extra aandacht wordt besteed aan weerbaarheid, relaties en seksualiteit met wisselende, actuele thema's zoals online weerbaarheid, verliefdheid, grenzen, en consent, om dit structureel in het lesaanbod te verankeren. Scholen gebruiken deze week om met behulp van lesmaterialen en activiteiten deze gevoelige onderwerpen bespreekbaar te maken, zodat kinderen leren over hun lijf, respect, en gezonde relaties.

Verkeerslessen/-examen

Het verkeersexamen op de basisschool (PO) is er omdat kinderen in de bovenbouw steeds zelfstandiger fietsen en de weg op gaan. Het examen toetst of ze de verkeerskennis en -vaardigheden hebben om veilig deel te nemen, wat essentieel is voor hun zelfredzaamheid en levensveiligheid. Het is een belangrijke stap in de ontwikkeling naar verantwoordelijk verkeersgedrag.

Week tegen Pesten

De ThemawEEK tegen pesten is een jaarlijkse, landelijke actieweek (georganiseerd door Stichting School en Veiligheid) waarin scholen extra aandacht besteden aan sociale veiligheid, positieve groepsvorming en het voorkomen van pestgedrag door middel van speciale lessen, activiteiten en workshops. Het doel is om pesten bespreekbaar te maken, leerlingen bewust te maken van hun eigen rol in de groep, en een fijne, veilige sfeer te creëren waarin iedereen zichzelf kan zijn, waarbij elk jaar een ander thema centraal staat.

Hoe meten wij burgerschap?

Onderdeel	Uitvoering
MijnRapportFolio	We stellen samen doelen en bekijken hoe we aan dat doel kunnen werken. Het kind kan het inzicht in eigen talenten en interesses gebruiken om de voor hem/haar juiste weg te kiezen, binnen de mogelijkheden die wij als school bieden. Kinderen hebben hierbij dus telkens persoonlijke doelen. Hierdoor worden kinderen eigenaar van eigen ontwikkelproces ten behoeve van intrinsieke motivatie en betrokkenheid. Met name bij onderdelen 'spreken/presenteren' en 'gedrag' kunnen we de ontwikkeling van de leerling volgen.
Ouderkind-gesprekken	MijnRapportFolio wordt met ouders en kind in een oudergesprek besproken, met als doel bevindingen te delen en checken, en eventuele vervolginterventies in te richten.
Werkstukken en projecten	Binnen blink en Atlantis worden de resultaten van werkstukken en projecten beoordeeld.
WMKPO	Middels wettelijke meetinstrument meten we het welzijn en behoeften van leerlingen, ouders en team.
Deelname activiteiten en initiatieven	Deze staan concreet op de jaarkalender, wordt aan deelgenomen en geëvalueerd, evenals vertaald naar het onderwijs en welzijn/handelen kinderen. Dan meten we de ontwikkeling van kinderen.
Leerresultaten	Middels IEP volgen we de leerresultaten en richten vervolginterventies in.
Fides	Dit wordt dagelijks concreet ingezet in het team, de groep en de leerling. De symbolen van Fides zijn de voertaal. Structureel wordt het team bijgeschoold.

